

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

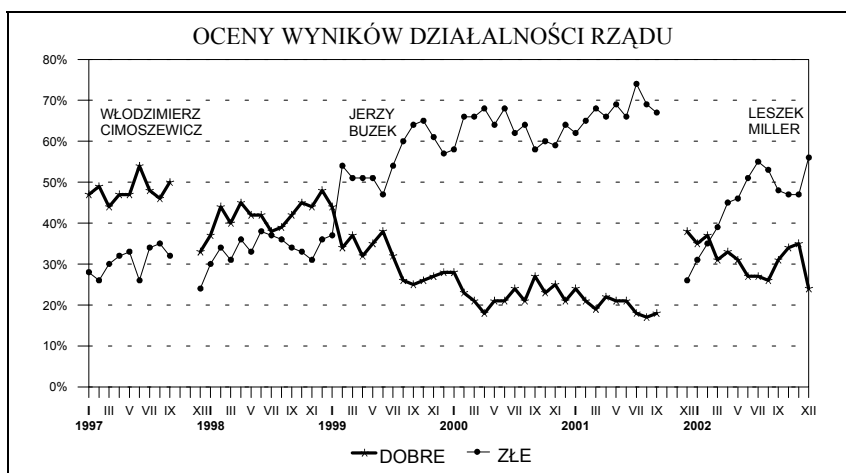
BS/208/2002

SPADEK NOTOWAŃ RZĄDU I PREMIERA

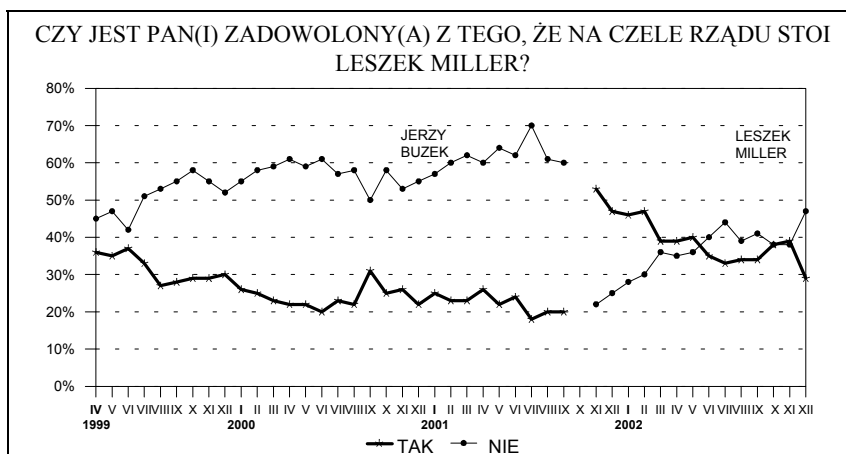
KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2002

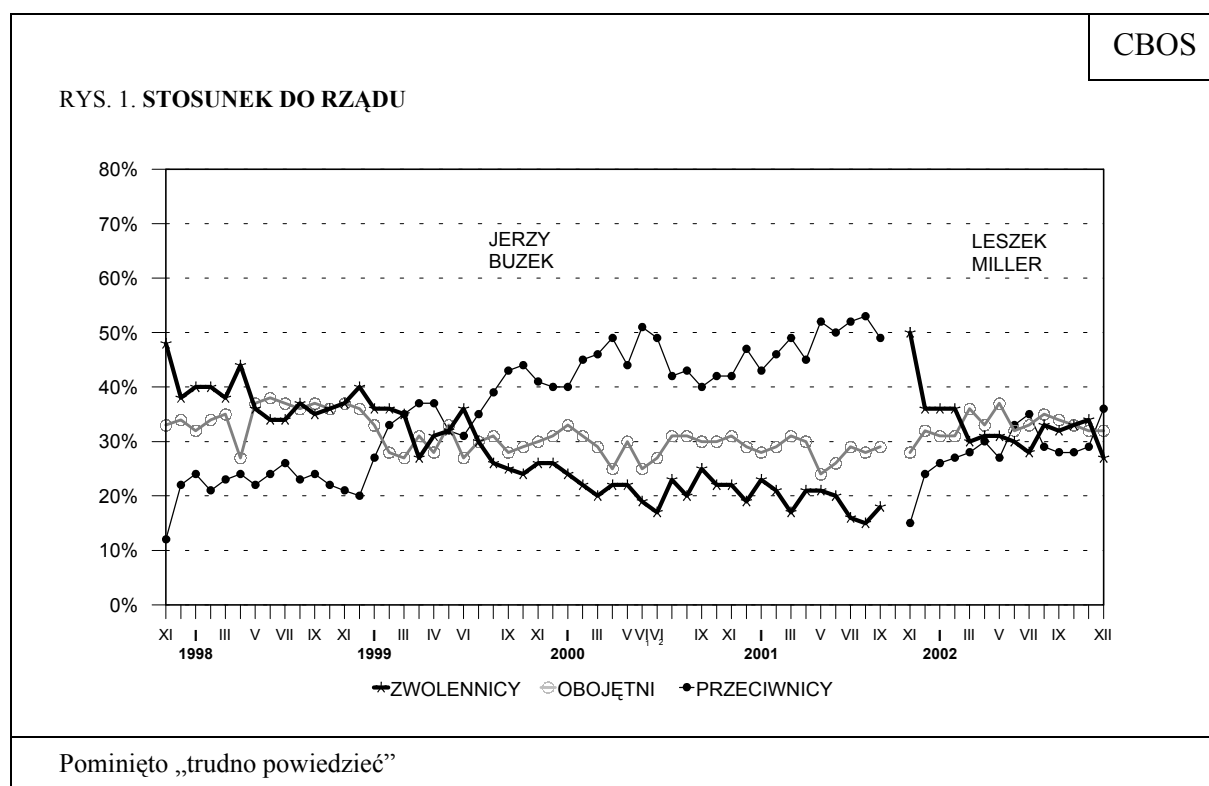
- W grudniu notowania rządu gwałtownie się pogorszyły - odsetek jego zwolenników spadł o 7 punktów (do 27%), a przeciwników wzrósł o 3 punkty (do 32%).
- Wyraźnie bardziej negatywne niż w listopadzie są także oceny całokształtu działalności urzędującego gabinetu. Odsetek opinii krytycznych wzrósł o 9 punktów (do 56%), w jeszcze większym stopniu (o 11 punktów) zmniejszyła się liczba wskazań pozytywnych. W grudniu tylko co czwarty badany (24%) wystawił rządowi dobre oceny za jego pracę.

- Badani mają dużo gorsze niż przed miesiącem zdanie o polityce gospodarczej rządu. O 8 punktów (do 24%) zmalała liczba osób wiążących z polityką obecnego gabinetu nadzieje na poprawę sytuacji gospodarczej, a o 11 punktów (do 63%) wzrósł odsetek badanych sceptycznych w tej sprawie.
- Zwiększył się też krytycyzm w stosunku do premiera Leszka Millera - o 9 punktów (do 47%) wzrosła liczba respondentów niezadowolonych ze sprawowania przez niego urzędu, jednocześnie o 10 punktów (do 29%) spadła liczba zadowolonych.

W grudniu¹ notowania rządu gwałtownie się obniżyły. Wszystkie cztery wskaźniki stosowane przez nas w sondażach wykazują pogorszenie się opinii o gabinecie Leszka Millera, który jest obecnie oceniany najgorzej od początku swego funkcjonowania, mniej więcej tak jak rząd Jerzego Buzka w pierwszej połowie 1999 roku. Przeciwnicy rządu (32%) uzyskali liczebną przewagę nad jego zwolennikami (27%), a ponad jedną trzecią (36%) stanowią osoby deklarujące stosunek obojętny.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (151) przeprowadzono w dniach od 29 listopada do 2 grudnia 2002 roku na liczącej 986 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Stosunek do rządu	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	2001	2002											
	w procentach												
Zwolennicy	36	36	36	30	31	31	30	28	33	32	33	34	27
Przeciwnicy	24	26	27	28	30	27	33	35	29	28	28	29	32
Obojętni	32	31	31	36	33	37	32	33	35	34	33	32	36
Trudno powiedzieć	8	7	6	7	7	5	6	5	4	6	6	6	5

Poparciu dla rządu sprzyja zadowolenie z własnych warunków materialnych. Wśród osób niezadowolonych ze swojego stanu majątkowego jest mniej zwolenników tego gabinetu, niż wśród określających swoją sytuację jako dobrą lub średnią (zob. tabele aneksowe).

Na stosunek do rządu mają też wpływ wykształcenie i miejsce zamieszkania badanych. Osoby mieszkające w największych miastach są bardziej skłonne popierać rząd niż mieszkańcy mniejszych miast i wsi. Wśród badanych z wykształceniem wyższym i średnim jest więcej zwolenników niż wśród respondentów mających wykształcenie zasadnicze zawodowe i podstawowe. Jednocześnie badani z wyższym i średnim wykształceniem nieco częściej niż pozostali zaliczają się do przeciwników obecnej ekipy rządowej. Dzieje się tak, ponieważ mniej jest w tych grupach osób obojętnych w tej sprawie.

Do zwolenników rządu Leszka Millera zaliczają się najczęściej badani o poglądach lewicowych (56%). Wśród osób identyfikujących się z prawicą dominują przeciwnicy tego gabinetu (58%), natomiast wśród deklarujących poglądy centrowe największą grupę stanowią obojętni (40%).

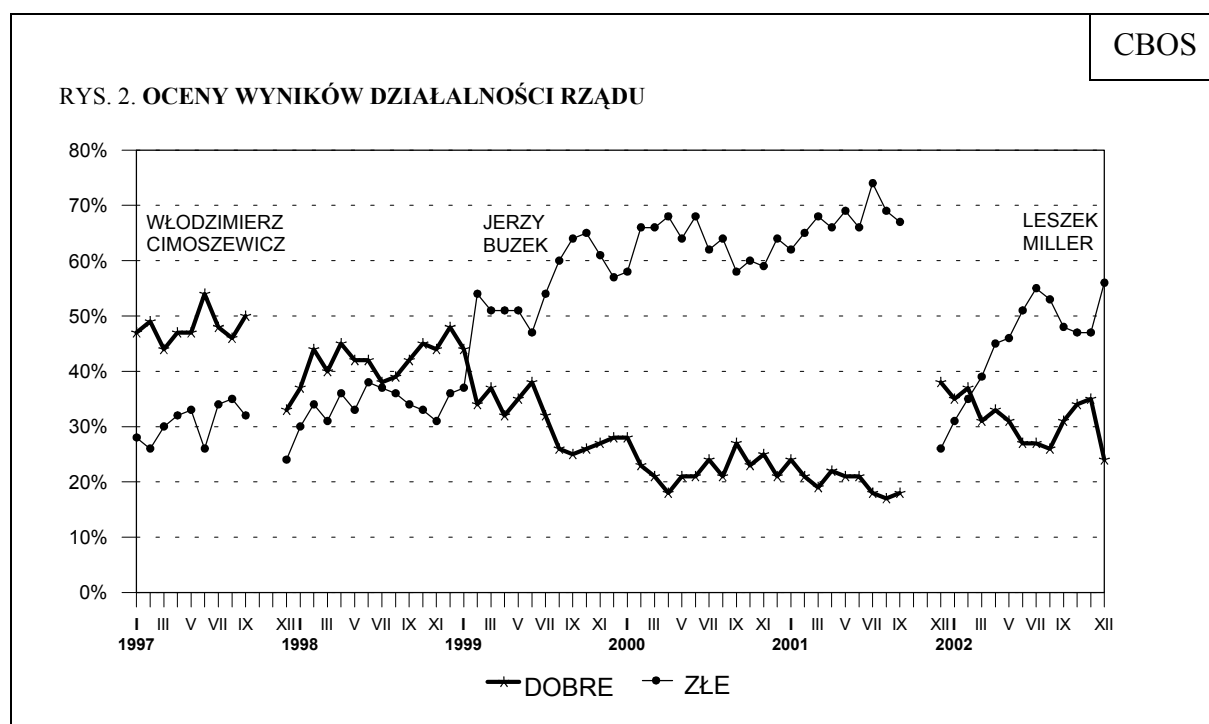
Rząd znajduje poparcie przede wszystkim wśród sympatyków ugrupowań tworzących koalicję rządową, jednak jest ono wyraźnie wyższe w elektoracie SLD niż PSL. W elektoratach partii opozycyjnych jest wyraźnie więcej przeciwników tego gabinetu niż jego zwolenników.

Tabela 2

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Stosunek do rządu			
	zwolennicy	przeciwnicy	obojętni	Trudno powiedzieć
	w procentach			
SLD	77	9	13	1
PSL	43	16	29	11
Samoobrona	24	53	23	0
PO	23	43	32	2
PiS	23	61	13	4
LPR	17	39	33	11
Niezdecydowani	24	26	49	2
Niedeklarujący udziału w wyborach	13	32	47	7

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych

Wyraźnie bardziej negatywne niż w listopadzie są także oceny całokształtu działalności Rady Ministrów. W ciągu miesiąca odsetek opinii krytycznych wzrósł o 9 punktów. Jednocześnie w jeszcze większym stopniu (o 11 punktów) zmniejszyła się liczba wskazań pozytywnych. W grudniu tylko co czwarty badany (24%) wystawił rządowi dobre oceny za jego pracę. Notowania te są gorsze niż uzyskiwane przez gabinet Jerzego Buzka po roku funkcjonowania.

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 3

Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	2001	2002											
	w procentach												
Dobrze	38	35	37	31	33	31	27	27	26	31	34	35	24
Źle	26	31	35	39	45	46	51	56	53	48	47	47	56
Trudno powiedzieć	36	34	27	30	23	23	22	17	21	21	19	18	20

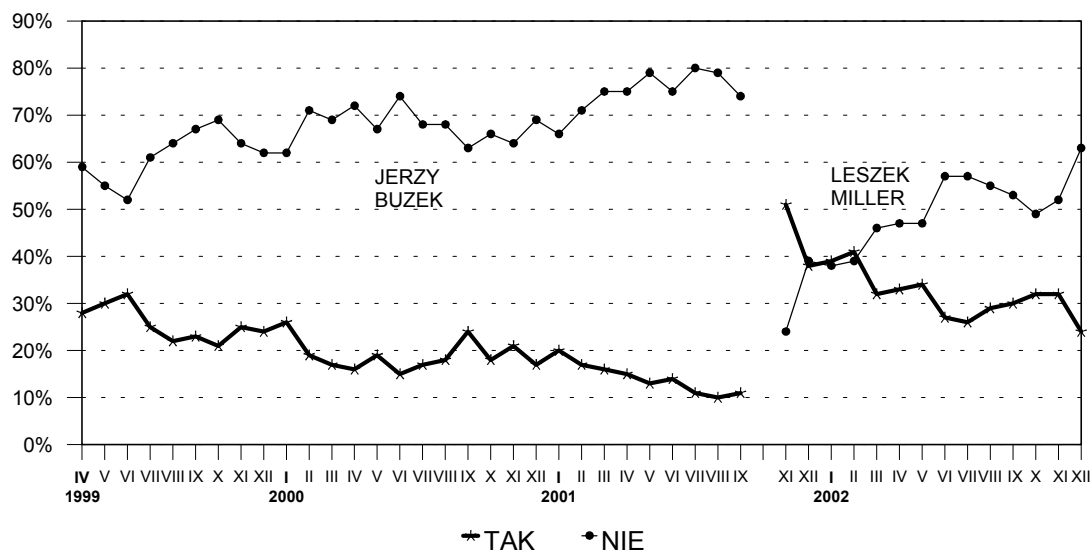
Dotychczasowe wyniki pracy rządu w większości dobrze ocenia jedynie elektorat SLD. Wyborcy ludowców częściej krytykują działalność ekipy rządowej, niż ją akceptują, a sympatycy ugrupowań opozycyjnych: Samoobrony, PO, PiS i LPR, w większości wystawiają rządowi Leszka Millera złe oceny za dotychczasowe poczynania.

Tabela 4

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Oceny wyników działalności rządu		
	dobre	złe	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	65	23	12
PSL	36	48	15
Samoobrona	14	70	16
PO	21	70	9
PiS	16	70	14
LPR	18	74	8
Niezdecydowani	24	58	18
Niedeklarujący udziału w wyborach	14	59	27
* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych			

Badani mają dużo gorsze niż przed miesiącem zdanie o polityce gospodarczej urzędującego gabinetu. Od ostatniego sondażu o 8 punktów (do 24%) zmalała liczba osób wiążących z polityką obecnego rządu nadzieje na poprawę sytuacji gospodarczej, a o 11 punktów (do 63%) wzrósł odsetek badanych sceptycznych w tej kwestii.

RYS. 3. CZY, PANA(I) ZDANIEM, POLITYKA OBECNEGO RZĄDU STWARZA SZANSE POPRAWY SYTUACJI GOSPODARCZEJ?

Pominięto „trudno powiedzieć”

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szanse poprawy sytuacji gospodarczej?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	2001												
	2002												
	w procentach												
Tak	38	39	41	32	33	34	27	26	29	30	32	32	24
Nie	39	38	39	46	47	47	57	57	55	53	49	52	63
Trudno powiedzieć	23	23	20	22	20	19	16	17	16	17	19	16	14

Poglądy na temat polityki gospodarczej rządu są ściśle związane z oceną sytuacji gospodarczej kraju. Nieliczne osoby postrzegające tę sytuację jako dobrą pozytywnie oceniają też działania gabinetu rządowego w tej dziedzinie. Badani sądzący, że w gospodarce źle się dzieje, są zwykle sceptyczni wobec polityki gospodarczej rządu.

Tabela 6

Czy polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?	Ocena sytuacji gospodarczej			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Tak	54	39	17	10
Nie	41	49	71	39
Trudno powiedzieć	5	12	12	51

Zwiększył się też krytycyzm w stosunku do premiera Leszka Millera - o 9 punktów (do 47%) wzrosła liczba respondentów niezadowolonych ze sprawowania przez niego urzędu, a o 10 punktów (do 29%) spadł odsetek zadowolonych.

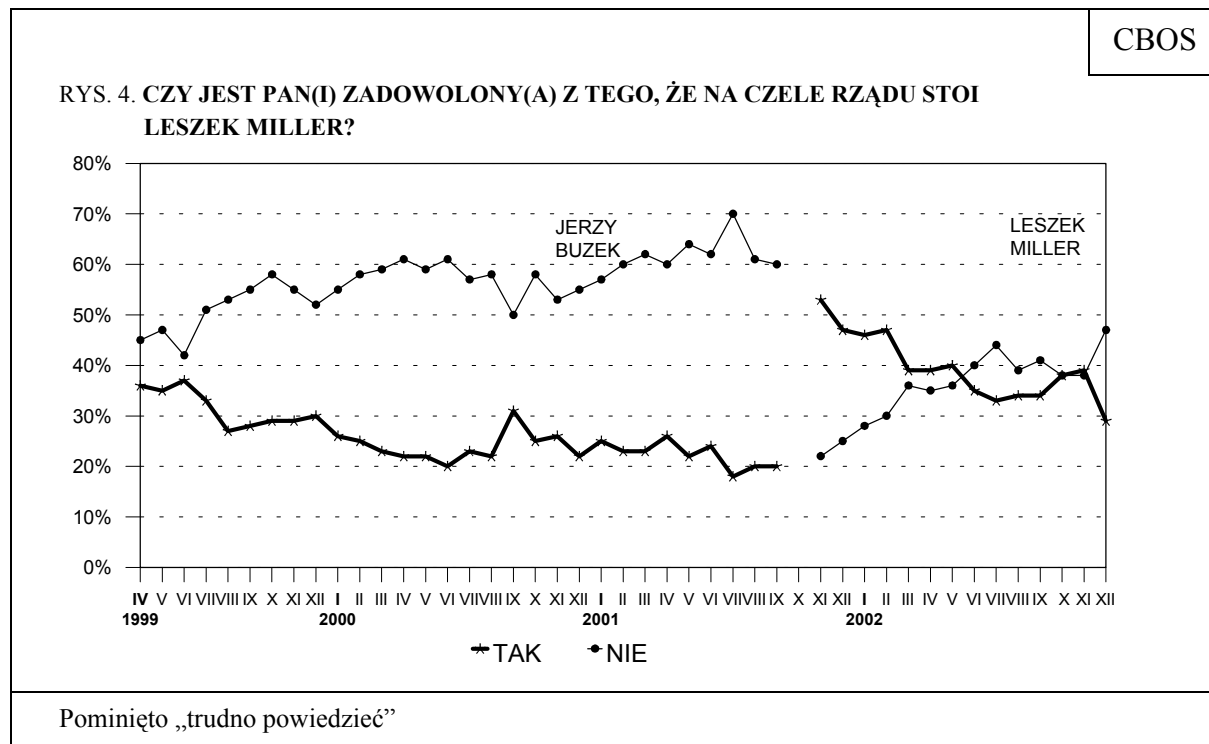

Tabela 7

Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
	2001	2002											
	w procentach												
Tak	47	46	47	39	39	40	35	33	34	34	38	39	29
Nie	25	28	30	36	35	36	40	44	39	41	38	38	47
Trudno powiedzieć	28	26	23	25	26	24	25	23	27	25	24	23	24

Tylko wyborcy SLD są w większości zadowoleni z tego, że Leszek Miller jest szefem rządu. Sympatycy PSL mają podzielone opinie w tej sprawie, a w elektoratach partii opozycyjnych zdecydowanie przeważa niezadowolenie. Także wśród respondentów biernych politycznie i niezdecydowanych w mniejszości są osoby popierające obecnego premiera.

Tabela 8

Elektoraty partii i ugrupowań politycznych*	Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
SLD	70	14	15
PSL	35	40	25
Samoobrona	24	67	9
PO	19	68	13
PiS	17	68	15
LPR	13	73	14
Niezdecydowani	24	52	24
Niedeklarujący udziału w wyborach	22	48	30
* Określone na podstawie deklaracji głosowania w potencjalnych wyborach parlamentarnych			

Wyniki ostatniego sondażu wskazują na wyraźny spadek notowań rządu - jeszcze nigdy Polacy nie oceniali gabinetu Leszka Millera tak źle jak teraz. Jednocześnie pogorszyły się też nastroje społeczne. Częściowo sytuację tę można tłumaczyć niepokojami społecznymi, które miały miejsce w trakcie realizacji badania: trwał protest robotników w Ożarowie, którego kulminacją było starcie protestujących z policją i ochroną zakładu.

Opracował

Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Jak określił(a)by Pan(i) swój stosunek do obecnego rządu? Czy jest Pan(i) jego: 1 - zdecydowanym zwolennikiem; 2 - umiarkowanym zwolennikiem; 3 - umiarkowanym przeciwnikiem; 4 - zdecydowanym przeciwnikiem; 5 - czy też Pana(i) stosunek do obecnego rządu jest obojętny (%)

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	2	25	18	14	36	5	985
Płeć							
Mężczyźni	2	27	16	17	34	3	471
Kobiety	2	23	19	12	38	7	515
Wiek							
18-24 lat	0	31	15	12	40	2	152
25-34	1	14	22	14	45	4	178
35-44	0	23	21	20	33	4	198
45-54	3	31	15	12	35	5	185
55-64	4	34	14	13	32	2	112
65 lat i więcej	3	23	15	14	31	14	160
Miejsce zamieszkania							
Wieś	0	21	16	12	43	8	361
Miasto do 20 tys.	4	26	18	19	28	5	147
20-100 tys.	1	22	19	15	40	3	180
101-500 tys.	2	27	20	17	30	4	184
501 tys. i więcej mieszk.	3	37	14	12	31	2	113
Wykształcenie							
Podstawowe	1	19	17	12	40	10	276
Zasadnicze zawodowe	1	20	15	14	47	3	250
Średnie	3	30	19	15	30	4	364
Wyższe	0	36	21	18	23	2	96
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	0	40	20	13	27	1	67
Prac. umysł. niż. szczebla	4	20	28	16	28	5	77
Pracownicy fiz.-umysł.	2	19	15	14	42	8	91
Robotnicy wykwalifikowani	0	20	28	15	35	1	78
Robotnicy niewykwalifik.	0	24	24	7	46	0	26
Rolnicy	0	16	20	7	52	5	49
Pracujący na własny rach.	0	20	17	18	41	4	53
Bierni zawodowo							
Renciści	3	21	10	16	42	8	104
Emeryci	4	33	13	12	28	10	192
Uczniowie i studenci	0	34	20	12	35	0	78
Bezrobotni	0	22	15	18	43	2	126
Gospodynie domowe i inni	0	20	16	17	39	9	44
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	3	28	24	11	30	4	140
społecz. właścicieli	2	25	26	13	29	5	64
prywatnych i państwa	0	19	19	18	41	3	194
sekt. prywat. poza rolnict.	0	17	14	16	45	7	89
prywatnym gosp. rolnym							
Dochody na jedną osobę							
Do 299 zł	0	19	15	16	45	5	138
300-399	0	26	14	12	42	5	85
400-599	1	22	20	14	35	8	183
600-800	4	24	22	14	34	1	145
Powyżej 800 zł	3	40	17	16	22	2	139
Ocena własnych war. mater.							
Złe	1	15	22	14	42	6	313
Średnie	2	27	15	13	36	7	432
Dobre	3	34	17	17	29	1	240
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	1	17	25	10	37	10	72
Raz w tygodniu	1	25	19	15	36	4	508
1-2 razy w miesiącu	0	31	11	16	34	7	112
Kilka razy w roku	3	24	17	17	35	4	197
W ogóle nie uczestniczy	3	26	15	7	41	7	97
Poglądy polityczne							
Lewica	6	50	15	6	20	2	237
Centrum	0	23	19	15	40	4	297
Prawica	0	16	25	33	24	2	178
Trudno powiedzieć	0	12	14	8	55	11	273

Tabela 2. Jak by Pan(i) ocenił(a) wyniki działalności rządu premiera Leszka Millera od czasu objęcia przezeń władzy?

(%)

	Bardzo dobrze	Raczej dobrze	Raczej źle	Bardzo źle	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	23	41	15	20	985
Płeć						
Mężczyźni	1	27	41	16	15	471
Kobiety	1	19	42	13	26	515
Wiek						
18-24 lat	0	29	40	9	21	152
25-34	1	20	40	15	24	178
35-44	0	21	48	18	13	198
45-54	1	24	49	12	14	185
55-64	2	25	42	17	14	112
65 lat i więcej	2	19	26	15	38	160
Miejsce zamieszkania						
Wies	0	21	41	12	26	362
Miasto do 20 tys.	2	23	38	21	16	147
20-100 tys.	1	20	40	17	22	180
101-500 tys.	0	29	41	14	16	184
501 tys. i więcej mieszk.	4	24	47	10	15	113
Wykształcenie						
Podstawowe	1	20	34	15	31	276
Zasadnicze zawodowe	0	19	48	16	17	250
Średnie	2	27	41	13	18	364
Wyższe	0	27	46	15	12	95
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	27	43	10	19	67
Prac. umysł. niez. szczerbła	2	23	38	19	18	77
Pracownicy fiz.-umysł.	1	22	44	15	17	91
Robotnicy wykwalifikowani	0	23	52	12	13	78
Robotnicy niewykwalifik.	0	31	39	13	16	26
Rolnicy	0	17	47	14	22	49
Pracujący na własny rach.	0	21	48	20	11	53
Bierni zawodowo						
Rencisci	1	14	40	21	24	104
Emeryci	3	26	30	12	29	192
Uczniowie i studenci	0	33	46	4	17	78
Bezrobotni	0	21	41	18	20	126
Gospodynie domowe i inni	0	15	44	15	26	44
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	0	31	42	15	12	140
społecz. właścicieli						
prywatnych i państwa	4	21	42	11	22	64
sekt. prync. poza rolnict.	0	19	49	15	16	194
prywatnym gosp. rolnym	0	16	39	19	26	89
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	0	20	44	19	17	138
300-399	0	26	45	12	17	85
400-599	0	24	43	12	21	183
600-800	2	23	41	16	18	145
Powyżej 800 zł	3	32	38	13	14	138
Ocena własnych war. mater.						
Źle	0	17	41	19	23	313
Średnie	1	23	42	12	22	432
Dobre	2	31	40	13	14	240
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	1	15	48	11	24	72
Raz w tygodniu	1	23	42	14	21	508
1-2 razy w miesiącu	0	22	36	20	21	112
Kilka razy w roku	1	23	43	15	18	197
W ogóle nie uczestniczy	2	30	33	13	22	97
Poglądy polityczne						
Lewica	4	44	31	12	9	237
Centrum	0	19	49	12	20	297
Prawica	0	16	47	28	9	178
Trudno powiedzieć	0	13	37	10	39	273

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, polityka obecnego rządu stwarza szansę poprawy sytuacji gospodarczej?

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	22	45	18	14	985
Płeć						
Mężczyźni	2	24	47	19	7	471
Kobiety	1	20	43	17	19	514
Wiek						
18-24 lat	3	31	42	16	8	152
25-34	0	16	52	19	13	178
35-44	0	21	46	26	7	198
45-54	2	22	50	14	12	185
55-64	4	22	47	16	11	112
65 lat i więcej	1	23	32	14	31	160
Miejsce zamieszkania						
Wies	1	23	46	14	15	362
Miasto do 20 tys.	2	17	45	23	14	147
20-100 tys.	1	18	48	20	13	179
101-500 tys.	1	27	38	19	15	184
501 tys. i więcej mieszk.	2	27	46	18	7	113
Wykształcenie						
Podstawowe	1	18	43	15	23	276
Zasadnicze zawodowe	0	18	50	24	8	250
Średnie	3	25	44	15	13	364
Wyższe	1	33	43	19	5	96
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	0	32	43	18	7	67
Prac.umysł.niz.szczębla	0	19	50	22	8	77
Pracownicy fiz.-umysł.	1	18	53	17	11	91
Robotnicy wykwalifikowani	2	18	51	26	3	78
Robotnicy niewykwalifik.	0	21	57	19	2	26
Rolnicy	0	17	62	7	13	49
Pracujący na własny rach.	0	19	46	22	13	53
Bierni zawodowo						
Rencisci	1	16	38	24	21	104
Emeryci	3	26	36	10	25	192
Uczniowie i studenci	0	43	35	12	10	78
Bezrobotni	4	17	48	22	10	126
Gospodynie domowe i inni	1	15	49	17	18	44
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	1	27	48	19	5	140
społce właścicieli	2	16	44	27	11	64
prywatnych i państwa	0	21	49	21	9	194
sekt. prtyw. poza rolnict.	0	11	56	16	17	89
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	1	17	47	22	12	138
300-399	0	29	50	13	8	85
400-599	0	24	47	15	14	183
600-800	1	18	51	22	8	145
Powżej 800 zł	4	29	40	15	13	139
Ocena własnych war. mater.						
Złe	0	15	47	21	16	313
Średnie	1	26	45	15	13	432
Dobre	5	25	42	18	11	240
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	0	16	54	16	15	72
Raz w tygodniu	1	21	47	17	14	507
1-2 razy w miesiącu	2	22	39	23	14	112
Kilka razy w roku	0	26	42	20	11	197
W ogóle nie uczestniczy	4	26	44	13	14	97
Poglądy polityczne						
Lewica	4	40	34	12	10	237
Centrum	2	22	51	16	9	297
Prawica	0	12	49	33	5	178
Trudno powiedzieć	0	13	45	15	27	273

Tabela 4. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że na czele rządu stoi Leszek Miller?
(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	3	26	28	19	24	983
Płeć						
Mężczyźni	5	27	29	21	18	470
Kobiety	2	24	28	17	29	513
Wiek						
18-24 lat	1	32	27	18	23	152
25-34	0	21	26	25	27	178
35-44	2	24	29	24	21	196
45-54	7	24	34	14	20	185
55-64	9	25	29	16	21	112
65 lat i więcej	2	30	24	15	30	160
Miejsce zamieszkania						
Wies	0	27	31	17	25	361
Miasto do 20 tys.	6	18	33	22	20	147
20-100 tys.	2	21	27	20	29	178
101-500 tys.	4	28	21	22	24	184
501 tys. i więcej mieszk.	9	34	28	14	14	113
Wykształcenie						
Podstawowe	1	27	28	14	30	276
Zasadnicze zawodowe	2	21	29	26	22	249
Średnie	5	27	28	18	22	363
Wyższe	4	31	27	21	17	96
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	3	28	28	13	29	67
Prac. umysł. fiz. szczebla	6	22	28	24	20	76
Pracownicy fiz. - umysł.	3	19	34	22	21	91
Robotnicy wykwalifikowani	4	20	27	31	19	78
Robotnicy niewykwalifik.	0	36	33	16	15	25
Rolnicy	0	23	38	10	29	49
Pracujący na własny rach.	0	26	22	31	21	53
Bierni zawodowo						
Renciści	4	21	28	20	27	104
Emeryci	7	31	23	13	25	192
Uczniowie i studenci	0	42	32	9	17	78
Bezrobotni	0	25	25	22	28	126
Gospodynie domowe i inni	1	11	38	23	27	44
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	5	32	28	20	15	139
społecz. właścicieli	3	16	27	26	28	64
prywatnych i państwa	0	25	29	24	22	193
sekt. prywat. poza rolnict.	2	17	39	14	28	89
prywatnym gosp. rolnym						
Dochody na jedną osobę						
Do 299 zł	1	18	33	22	26	138
300-399	0	39	23	19	19	85
400-599	4	23	32	19	23	182
600-800	4	20	32	22	23	145
Powyżej 800 zł	9	31	26	19	13	139
Ocena własnych war. mater.						
Złe	1	18	29	22	29	313
Średnie	3	29	28	16	24	430
Dobre	6	30	28	20	15	240
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	1	15	38	15	31	72
Raz w tygodniu	1	27	29	21	22	505
1-2 razy w miesiącu	5	27	26	20	23	112
Kilka razy w roku	5	27	26	17	25	197
W ogóle nie uczestniczy	10	21	25	14	29	97
Poglądy polityczne						
Lewica	11	46	18	11	14	237
Centrum	1	24	36	17	22	296
Prawica	2	14	36	40	9	177
Trudno powiedzieć	0	18	24	15	44	273